

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково –
педагогічної роботи
Пантелеймонов А. В.

«____» _____ 2018р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ 2

Напрямок: 6.030501 економічна теорія

Факультет: економічний

2018-2019 навчальний рік

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “_Історія економічно думки - 2_” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

_____IV рівня_____ (назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) __ 6030 501_

спеціалізації економічна теорія та економічна політика

---

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни – на основі поглибленого вивчення історії економічних учень формування знань про історичний розвиток господарства та економічної думки країн цивілізації для розуміння генезису та закономірностей функціонування економічних систем.

1.2. **Основні завдання** вивчення дисципліни є формування сучасного економічного мислення та світогляду студентів, забезпечення засвоєння ними знань і методів історичного аналізу економічних процесів.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 144

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
нормативна	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
Четвертий	Перший-й
Семестр	
Сьомий	Перший-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
86 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Методологія економічної науки і сучасні моделі розвитку економічної теорії.

Роль методології у проведенні економічного аналізу. Метод як засіб визначення предмету, завдань та принципів побудови теорії.

Методологія класичної школи. Природний порядок та об'єктивні закони. Індивідуалістичний суб'єктивізм неокласики.

Логіка одержання економічного знання. Принцип фальсифікованості Карла Поппера. Наукові революції Т. Куна. Центральне ядро і захисний пояс теорій Імре Лакотоша. Дихотомія раціоналізму та емпіризму. Доктрина інструменталізму М. Фрідмена. Mainstream та альтернативні напрями економічної теорії.

Тема 2. Світогосподарські уявлення у стародавніх цивілізаціях.

Господарська етика конфуціянства та іудаїзму. Вчення Конфуція про досконалу людину. Моральне вдосконалення як основа управління державою і господарством.

Норми, правила і заборони у п'ятикнижжі Моїсею. Справедливість і праведність. Багатство як винагорода за додержання Божого закону.

Аналітичний підхід Аристотеля. Міркування про добродетель. Економіка та хрематистика. Роль грошей. Проблема обміну і принцип еквівалентності.

Економіка у релігійному світогляді Каноністський підхід як основа нормативного методу. Трактатування економічних проблем у Томи Аквінського. Вчення про «справедливу ціну». Моральна оцінка категорії відсотка. Протестантизм як етика ділової людини.

Тема 3. Кристалізація економічних знань

Емпіричні узагальнення. Виділення економічної проблематики у самостійну галузь. Памфлети на економічну тематику. Дискусії щодо причин «революції цін». «Закон Грешема». Аргументи Жана Бодена та Вільяма Стаффорда». Формулювання основ кількісної теорії грошей.

Меркантилізм: ідеологія і політика. Гроші як втілення багатства. Багатство як загальнонаціональний інтерес. Ранній меркантилізм і концепція грошового балансу. Поняття загального торгівельного балансу. Підхід до поняття доданої вартості.

Кольбертизм. Роль державної політики у вирішенні економічних проблем. «Політична економія» А. Монкретьєна.

Тема 4. Становлення класичної традиції в економічній науці.

Відпрацювання методологічних принципів. Ідея природного порядку. Джон Локк і вчення про власність і багатство. Давид Юм про природну рівновагу системи. Автоматичне регулювання плптіжних балансів. Дадлі Норс і метод логічної абстракції. Ідея «природної людини». Метод робінзонад. Парадокси Мандевіля.

Проблематика економічного аналізу. Вартість і ціна. Трудова концепція вартості В. Петті. Внесок Річарда Кантільона. Анонім 1738 року. Альтернативні погляди Ніколаса Барбона і Жака Тюрго.

Фізіократи і поняття капіталу. Структура капіталу.

Роль грошей у макроекономічних процесах. «Ефект Кантільона». Внесок Генрі Торнтона. Ідея множинності платіжних засобів та грошового мультиплікатора. Непрямий механізм впливу грошової маси на рівень цін.
Проблема суспільного відтворення. «Таблиця Ф. Кене».

Тема 5. Класична школа: проблеми і вирішення

Постулати класичної політичної економії. Праця як джерело багатства. Розподіл праці як чинник зростання його продуктивності. Праця як мірило вартості. Теорія витрат виробництва. Позиція Д. Рікардо. 93-відсоткова теорія трудової вартості. Теорія розподілу доходів. Теорія трьох факторів виробництва Ж.Б. Сея.

Макроекономічні теорії. Національний дохід і його структура. Накопичення капіталу. Роль грошей у макроекономічних процесах. «закон відтоку». Доктрина реальних векселів. Грошева і банківська школи у трактовці проблем грошового обігу.

Проблеми відтворення. «Закон Сея» та його дві версії. Проблема реалізації. Т. Мальтус і С. Сімонді.

Тема 6. Теорія загальної економічної рівноваги.

Модель загальної рівноваги Л. Вальраса. Проблема оптимального розподілу факторів виробництва. Часткова та загальна рівновага. Теорема існування загальної рівноваги. Сталість загальної рівноваги. Метод «намацування».

Розвиток теорії загальної рівноваги у ХХ ст. Дослідження А Вальда. Фон Нейман і теорія ігор. Рівновага Неша. Математичне обґрунтування проблеми загальної рівноваги у Ерроу і Дебре.

Тема 7. Історична школа в політичній економії

Національна система політичної економії. Критика англійської класичної школи. Адам Мюллер. Теорія продуктивних сил Ф.Ліста. Вчення про стадії розвитку. «Виховальний протекціонізм».

Історичний метод. Стара та молода історичні школи. Історико-етичний підхід. Відношення до ролі держави в економіці.

Макс Вебер і «дух капіталізму». Протестантська етика. Соціальна економіка. Роль ціннісних факторів у економічній поведінці. Критика лібералізму і капіталізму вільної конкуренції. Можливість класового співробітництва під егідою держави. Французький солідаризм і німецький катедер-соціалізм.

Тема 8 Завершення формування неокласичної доктрини.

Шведська школа маржиналізму.»Лекції з національної економіки» Кнута Вікселя. Обґрунтування концепції розподілу доходів і алокації ресурсів. «Ефект Вікселя». Роль грошового фактору. Ринкова та природна норма відсотку. Комулятивний ефект.

Теорія економічних циклів. Густава Касселя. Маржиналістська теорія грошей. Рівняння обміну Ірвіна Фішера. Грошові агрегати. Кембріджське рівняння. Проблеми ціноутворення. Правило «компенсованого долора».

Економічна теорія добробуту. Співвідношення особистого і суспільного блага. Теорія Генрі Седжвіка. Оптимум Парето. «Зовнішні ефекти». «Ефект Пігу».

Тема 9. Американський інституціоналізм.

Криза неокласицизму і поява альтернативних течій. Методологічні позиції інституціоналізму. Поняття інституту. Протиріччя і конфлікти соціальних угруповань. Дослідження соціальної динаміки Торстеном Вебленом. Еволюція суспільної системи. «Дихотомія індустрії і бізнесу». Абсентеїстська власність. Теорія бездіяльного класу. Демонстративне споживання. «Ефект Веблена».

Монетарний інституціоналізм У.К. Мітчелла. Еволюція інститутів грошового господарства. Аналіз циклічних коливань як асинхронної реакції різних інститутів.

Правовий інституціоналізм Д.Р. Коммонса. Відображення колективних інтересів і дій у правових установах, судових рішеннях. Теорія угод. «Розумна цінність» як погодження інтересів колективних інститутів. «економіка колективних дій».

Тема 10. Сучасні економічні теорії глобалізації.

Сутність та соціально-економічні наслідки глобалізації. Глобалізація як процес і як нова якість сучасного етапу інтернаціоналізації господарського життя. Інформаційна революція як матеріальна база глобалізації. Інституціональне оформлення: ТНК, міжнародні організації, регіональні і міжнародні інтеграційні об'єднання. Суперечливі наслідки глобалізації.

Неоліберальна модель глобалізації. Вашингтонський консенсус. Проблема взаємозв'язків національних держав і нових центрів прийняття світогосподарських рішень.

Критика неоліберальної глобалізації. Школа економічної соціології. Вплив соціальних і культурних чинників на господарчі процеси. Школа міжнародної політичної економії. Вплив зовнішньої політики на світогосподарські процеси.

Екологічний напрям глобалізації. Акценти на взаємодії з навколишнім середовищем.

Глобалізація валютно-фінансових відносин. Фактори, що впливають на розвиток глобальної фінансової сфери.

Глобалізація трудових відносин. Міжнародна міграція як прояв глобалізаційних тенденцій.

Тема 7. Историческая школа		4	2	2									
Тема 8. Завершение формирования неоклассической доктрины		4	2	2									
Тема 9. Американский институционал изм		8	4	4									
Тема 10. Современные экономические теории глобализации		8	4	4									
<i>Усього годин</i>		64	32	32									

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1	2
2	Тема 2	4
3	Тема 3	4
4	Тема 4	4
5	Тема 5	4
6	Тема 6	2
7	Тема 7	2
8	Тема 8	2
9	Тема 9	4
10	Тема 10	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

6. Індивідуальні завдання

7. Методи контролю

Модульные контрольные
Рефераты

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю в формі заліку без виконання залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Сума
Розділ 1		Розділ 2					
T1	T2	T3	T4	T5			100

T1, T2 ... – теми розділів.

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2							
T1	T2	T3	T4						100

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. М.1999
2. Всемирная история экономической мысли. тт. 1–6 М. 1986–1997
3. Злупко С.М. Історія економічної теорії К. 2005
4. Історія економічних учень. тт. 1,2 Під ред. Базилевича В.Д. К. 2005
5. История экономических учений. Под ред. Автономова М. 2000
6. Лісовицький В.М. Історія економічних вчень К. 2009
7. Негоши Т. История экономической теории М.1995
8. Ядгаров Я.С. История экономических учений М. 2000